
THE IMPACT OF ECONOMIC DEVELOPMENT ON PLANNING REGIONS IN MACEDONIA

Goran Mihajlovski

Faculty of Biotechnical Sciences, Bitola, Republic of North Macedonia,
goran.mihajlovski@gmail.com

Abstract: The formation of planned development regions in Macedonia is of great importance because the model of their concept contributes to accelerated economic development in the borders where they gravitate especially at the local level, but also beyond their borders in the direction of increased intensity of cross-border cooperation. It is especially important that through the statistical processing of data and their analysis, to arrive at an answer which region is developing in which direction in terms of socio-economic and demographic indicators. So, 1.East, 2.Southeast, 3.Vardar, 4.Skopje, 5.Pelagonia, 6.Southwest, 7.Northeast, and 8.Pological region are the eight non-administrative planning regions that were formed according to the NTES model (Nomenclature of Territorial Units for Statistics) in Macedonia, which is harmonized according to the concept of the European regulation. According to the concept of the configuration of the planned development regions, the Pelagonian region is the largest by area, and while the Skopje planning region is the smallest, the rest of the planned development regions are characterized by the fact that the entire population of these regions lives in villages. Namely, each of these planning regions is characterized by certain particularities, that is, each region has its own specificity of survival and development within the framework where it was formed. What is important for the development of these planning regions is that their economic development plays an important role in the development and improvement of the quality of life of the people living in these places. This is so, because the improvement of the standard of living will reduce the need for demographic movement of the population from less economically developed regions to more economically developed regions. Therefore, it is necessary to increase the interest of development investments by increasing the impact of local economic development in each planning region separately. In fact, this paper will give an answer through a statistical analysis of the concept of which region and with what intensity is developing economically, while taking into account all the mutual planning regional differences that these regions have. Based on that, the conclusions that would emerge from this paper would move in the direction of what needs to be done in the future to overcome or balance the economic development differences between these regions in order to achieve in all these planned Macedonian regions full regional-local economic development.

Keywords: planning regions, economic development, economy.

ВЛИЈАНИЕТО НА ЕКОНОМСКИОТ РАЗВОЈ ВРЗ ПЛАНСКИТЕ РЕГИОНИ ВО МАКЕДОНИЈА

Горан Михајловски

Факултет за биотехнички науки, Битола, Република Северна Македонија,
goran.mihajlovski@gmail.com

Резиме: Формирањето на планските развојни региони во Македонија е од големо значење затоа што моделот на нивниот концепт придонесува за забрзан економски развој во границите каде гравитираат особено на локално ниво, но и надвор од нивните граници во насока на зголемен интензитет на преку граничната соработка. Посебно значајно е да преку статистичката обработка на податоци и нивна анализа да се дојде до одговор кој регион во која насока се развива во однос соocio-економските и демографски показатели. Така да, 1.Источен,2.Југоисточен,3.Вардарски,4.Скопски,5.Пелагониски,6.Југозападен, 7.Североисточен и 8.Полошки регион се осумте неадминистративни плански региони кои се формирани според моделот на НТЕС (Номенклатура на Територијални Единици за Статистика) во Македонија, кој е усогласен според концептот на европската регулатива. Според концептот на конфигурација на планските развојни региони Пелагонискиот е најголем по површина регион, а додека Скопскиот плански регион е најмал останатите плански развојни региони се карактеризираат по тоа што целокупното население од овие региони е со место на живеење во селата. Имено секој од овие плански региони самиот посебе се карактеризира со одредени поседбности т.е секој регион си има своја специфичност на опстојување и развивање во рамките каде е формиран.

Она што е важно за развојот на овие плански региони е тоа што нивниот економски развој игра важна улога во развојот и подобрување на квалитетот на животот на луѓето кои живеат во овие места, Тоа е така, затоа што со самото подобрување на стандардот на живеење ќе се намали потребата од демографско движење на населението од послабо економски развиените региони кон појаките економски развиени региони. Затоа потребно е да се зголеми интересот на развојните инвестиции преку зголемување на влијанието на локалниот економски развој во секој плански регион посебно. Всушност овој труд ќе даде еден одговор преку на една статистичка анализа концепт кој регион како и со кој интензитет економски се развива а притоа земајќи ги во предвид сите меѓусебни плански регионални разлики кои ги имаат овие региони. Врз основа на тоа заклучоците кои би произлегле од овој труд би се движеле во насока околу тоа што е потребно да се преземе во иднина да би се надминале или избалансирале економските развојни разлики меѓусебно на овие региони со цел да се постигне во сите овие плански македонски региони целосен регионално-локален економски развој.

Клучни зборови: плански региони, економски развој, економија.

1. ВОВЕД

Влијанието на економскиот развој врз планските региони во Македонија е стратешки битно затоа што преку следење и анализа на нивниот економски развој се доаѓа до вистинската слика за развојната економската состојба на државата. Имено уште на 29 Септември 2009 година тогашното Собрание на Р.Македонија ја усвои и донесе одлуката за поделба на Македонија на осум плански развојни региони и тоа

: Пелагониски, Југозападен, Источен, Вардарски, Полошки, Скопски, Североситочен и Југозападен регион. Овие претходно наведени плански региони во Македонија всушност претставаат економски, статистички и административни целини затоа што првостепената административна поделба на Македонија се општините. Според анализите и статистичките истражувања на планските региони дојдено е до констатација дека постои голем диспарат во развојот меѓу овие региони во Македонија кои се движат во насока на голема меѓусебна нерамномерност. А тоа укажува на тоа да во одредени плански

региони во Македонија имаме катастрофална комунална инфраструктура, напуштени села дури и помали градови кои подлежат на иселување на населението, а од друга страна пак имамен голема концентрација и економска активност на населението во одредени градови во некои плански региони како што е градот Скопје кој припаѓа во Скопскиот плански регион кој не е толку инфраструктурно и логистички спремен да ги задоволи потребите на новодојденото население од другите плански региони во Македонија.

Влијанието на економските показатели врз овие региони се реализира преку имплементација на одредени модели на стратегии и акциски планови кои ги носат одредени институции кои се занимаваат со оваа проблематика. Всушност констатацијата или причините за нерамномерниот развој на македонските региони е акцентрана пред се во недостатоците во законската регулатива, статистичките податоци посебно за секој плански регион во насока на невработеноста, инвестициите и функционирањето на главните производни сектори во самите плански региони. Имено токму и овој труд ќе даде еден парцијален осврт за секој плански регион посебно преку прикажување на една статистичка анализа со какви параметри на развој се карактеризира секој плански регион во Македонија, колкаво е влијанието на економскиот развој врз самите плански региони, што е она што може да доведе до подобрување во развојот на слабо развиените плански региони, што треба да се преземе за надминување на недостатоците во слабо развиените плански региони, што треба да се преземе околу тоа во која пак насока треба да се движат развиените плански региони се со цел подобрување на целокупните параметри на развој на сите осум плански региони во Македонија кои би довеле до забрзан економски развој на истите.

2. КАРАКТЕРИСТИКИ НА МАКЕДОНСКИТЕ ПЛАНСКИ РЕГИОНИ

Секој плански регион посебно го карактеризираат одредени параметри по што е и самиот препознатлив.

Пелагонискиот регион е еден од најголемите плански македонски региони по површина со најмногу населени места она што го дефинира овој регион е земјоделството и производството на електрична енергија во овој регион се наоѓаат ои голем број на земјоделски стопанства кои доведуваат до развој на селските средини од овој регион. Овој регион е составен од девет општини со свои административни центри а тоа се, Битола кој е најголем административен центар во овој регион, потоа Прилеп, Ресен, Крушево, Кривогаштани, Долнени, Демир Хисар, Могила и Новаци. (<https://pelagonijaregion.mk>)

Источниот плански регион е регион со помала густина на населени места развиен. Она што го дефинира овој регион е развојот на текстилната индустрија потоа препознатливе и по рударството како индустриска гранка а што е интересно исто така е препознатлив и по равој на селскиот туризам. Така да овој регион е формиран од еднаесет општини од кои најголема во овој регион е Штипската општина, па потоа Делчево, Македонска Каменица, Пробиштип, Карбинци, Пехчево, Берово, Зрновци, Веница, Чешиново-Облешево и Кочани. (<https://eastregion.mk/>)

Скопски плански регион е еден од најразвиените плански региони во Македонија, во кој се концентрираат сите административно економски субјекти, овој регион е препознатлив и по големиот процент на инвестиции кои се вложуваат во овој регион за разлика од другите плански региони. Овој регион исто така се карактеризира со голем процент на населеност за разлика од другите региони кои предизвикува големи демографски развојувања на населението во државата од послабо развиените плански региони кон овој регион. Инаку овој регион е составен од седумнаесет општини од која најголема е градот Скопје, па потоа општините Центар, Гази Баба, Аеродром, Карпош, Горче Петров, Шуто Оризари, Кисела Вода, Арачиново, Сарај, Студеничани, Бутел, Зелениково, Чаир, Илинден, Петровец, Чучер-Сандево и Сопиште. (<https://skopjeregion.gov.mk>)

Североисточен плански регион е препознатлив по неговата голема неразвиеност и е еден од најслабо развиените региони во Македонија иако овој регион е богат со руда од цинк и олово сепак процентот на инвестиции е најмал. И затоа населението претежно од овој регион гравитира кон поразвиениот Скопски регион кој е во негова близина. Инаку овој регион е составен од шест општини од кои најголема е Куманово, па потоа Крива Паланка, Кратово, Липково, Ранковце и Старо Нагоричане. (<https://northeastregion.gov.mk>)

Вардарски регион е препознатлив по развојот на лозарството хидроа-комулациите но сепак има добри климатски особини за развој и на други култури, сепак како регион се карактеризира со мала населеност бидејќи го сочинуваат повеќе селски средини, овој регион е позициониран на коридор 10 кој е многу значаен за неговиот економски развој. Инаку општините кои го дефинираат овој регион се на број девет и тоа: Општина Велес како најголем административен центар потоа: Неготино, Кавадарци, Градско, Лозово, Свети Николе, Чашка, Демир Капија и Росоман. (<https://varдарregion.gov.mk>)

Полошки регион се карактеризира со густа населеност и слободно може да се каже дека после Скопскиот регион е втор по населеност. Овој регион се карактеризира со доста обработливо земјиште пасишта, рудни богатства и природни ресурси кои во голема мера го поттикнуваат развојот на туризмот а со тоа и локалниот економски развој. Овој регион е составен од девет општини од кои најголема е Тетово, потоа: Гостивар, Желино, Теарце, Маврово и Ростуше, Јегуновце, Брвеница, Врапчиште и Боговиње. (<https://tdcpolog.mk>)

Југозападен регион е препознатлив по метоположбата и расположливоста со природните убавни кои доведуваат до голем развој на туризмот бидејќи во овој регион е наоѓа и најголемото езеро во Македонија а тоа е Охридското езеро кое во голема мера доведува до развој на туризмот како стопанска дејност која придонесува за подобар економски просперитет на овој регион. Исто така овој плански регион е препознатлив и по земјоделските обработливи површини пасиштата производството на зеленчук и овошје. Југозападниот регион е составен од тринаесет општини од која најголема е Охрид, па Струга, Кичево, Македонски брод, Осломеј, Центар Жупа, Дебар, Зајас, Вранешница, Пласница, Другово и Вевчани. (<https://southwestregion.mk/>)

Југоисточен плански регион е преознатлив по советите климатски услови кои го карактеризираат со жеки долги лета, како таков е интересен и за туристите кои доаѓаат во овој регион. Југозападниот регион изобилува со многу рудни богатства но и со многу расположливо природни ресурси како што е Дојранското езеро, водопадите кои привлекуваат голем број на туристи, присуството на топлиите подземни води кои се користат за развој на бањскиот туризам. Врз основа на ова овој регион по својата економска развиеност е трет на листата на развиени плански региони во Македонија. Инаку е составен од десет општини од која најголема е Струмица, потоа Валандово, Конче, Ново Село, Богданци, Дојран, Евгелија, Василево Радовиш и Босилево. (<https://southeast.mk/>)

3. НАСОКИ ЗА ПОТТИКНУВАЊЕ НА РАМНОМЕРЕН ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ НА ПЛАНСКИТЕ РЕГИОНИ

Со цел да се намалат разликите во економскиот развој на планските македонски региони потребно е да се преземат некои конкретни чекори а тоа во суштина би биле имплементација на повеќе законски решенија и акциски планови како и стратегии кои би довеле до следното:

- Одржлив рамномерен развој на територијата на сите плански региони,
- Намалување на диспаритетот меѓу на планските региони ,
- Подобрување на стандардот на сите граѓани во планските региони
- Зголемување и јакнење на иновационски инвестициски капацитет
- Стратегија за афирмација и развоја на сите плански македонски региони,
- Интезивен развој на урбаните средини,
- Развивање на средините кои се карактеризираат со карактеристични параметри за развивање,
- Развивање на селските средини во планските македонски региони преку зголемена гранична соработка (Сл.весник број 24/21)

Имено во насока на ова потребно е и поттикнување на поголема соработка помеѓу регионите со низок економски развој и регионите со висок економски развој. Можност за дислоцирање на повеќе институции кои се лоцирани со главниот град , подобрување на комплетната инфраструктура со цел олеснет пристап до услугите на тие институции .Поголема и еднаква пристапност на сите плански региони до фондовите на ИПА програмите за регионален развој.(С.Стојадиновиќ,2022)

4. ЗАКЛУЧОК

Од претходно изнесеното може да се дојде до заклучок дека влијанието на економскиот одржлив развој врз планските македонски региони не е насекаде ист. Затоа потребно е да се реализираат следите приоритети кои ги имаат во советите акциски планови институциите кои се занимаваат со реализација на економскиот развој на планските региони а тоа е: Обезбедување рамномерен развој на планските региони со оптимално користење на ресурсите, локална и регионална соработка, меѓународна афирмација и континуирано следење на иновативни технологии и знаења.

Зголемување на конкурентноста на планските региони преку зголемување на иновациите, оптимално користење на природното богатство и човечкиот и економскиот капитал. Зачувување и развивање на посебниот идентитет на планските региони, како и нивна афирмација и развој; преку ревитализација на руралните средини. Имплементирање на сите законски донесени стратешки акциски планови кои с ево насока на економски развој на планските региони како и зголемена поддршка од институциите за меѓуопштинската и прекуграничната соработка со цел поттикнување на рамномерен регионален развој преку влез на странски капитал.

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

- Стојадиновиќ, С. (2022). "Рамномерен регионален развој во РС Македонија Причини за нерамноменост и позитивни примери за развој" Скопје (2022)
<https://www.wikiwand.com/mk> (2022) ISSN1857-6141, Државен завод за статистика (2022).
Службен весник на Р.Македонија(бр.24/2021) "Закон за рамномерен регионален развој"
Службен весник на Р.М. бр: 76/2021 –(06.04.2021)"Стратегија за регионален развој на Република С.Македонија (2021-2031)
Пенев, С., & Треновски, Б. (2017). " Политиката за рамномерен регионален развој во Македонија," Фондација „Отворено општество“, Скопје,(2017)

Службен весник на Република Македонија, број 63/07, 187/13, 43/14, 215/15, 64/2018, консолидиран текст
“Закон за рамномерен регионален развој“(консолидиран текст 2018)
www.nordregio.se ESPON 111 Potentials for polycentric development in Europe, (2020)
https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/pdf/sum_en.pdf, European Spatial
Development Perspective, ESDP (2020)
<https://brr.gov.mk/> Биро за регионален развој, 2023
<https://pelagonijaregion.mk/> Центар за развој на Пелагонискиот регион, 2023
<https://southeast.mk/> Центар за развој на Југоисточниот плански регион, 2023
https://eastregion.mk Центар за развој на Источниот плански регион, 2023
<https://southwestregion.mk> Центар за развој на Југозападниот плански регион, 2023
<https://vardarregion.gov.mk> Центар за развој на Вардарскиот плански регион, 2023
<https://rdcpolog.mk> Центар за развој на Полошкиот плански регион, 2023
<https://skopjeregion.gov.mk> Центар за развој на Скопскиот плански регион, 2023
<https://northeastregion.gov.mk> Центар за развој на Североисточниот плански регион, 2023